

ابن سیرین

مأخذ شناسی تحلیلی، انتقادی تاریخی گیلان در عصر صفوی

تألیف

دکتر عباس پناهی

استادیار گروه پژوهشی گیلان‌شناسی دانشگاه گیلان

انتشارات دانشگاه گیلان

۱۳۹۴

دانشگاه گیلان

۱۳۵۳-۱۹۷۴

شابک: ۵ - ۱۱۲ - ۱۵۳ - ۶۰۰ - ۹۷۸

سرشناسه	: پناهی، عباس، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: مآخذشناسی تحلیلی، انتقادی تاریخی گیلان در عصر صفوی /
تألیف عباس پناهی؛ (ویراستار علمی عباس قدیمی قیداری).	
مشخصات نشر	: رشت: دانشگاه گیلان، انتشارات، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۰ ص.
شابک	: 978-600-153-112-5
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابخانه: همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: گیلان -- کتابشناسی
موضوع	: گیلان -- تاریخ
موضوع	: گیلان -- تاریخ -- قرن ۱۰-۱۲ق -- کتابشناسی
شناسه	: دانشگاه گیلان، انتشارات
زبان	: ۱۳۹۴ / ۸۷۲ پ / ۴۳۴۶۸
رده‌بندی	: ۱۶ / ۹۵۵۲۳
شماره ثبت	: ۴۰۴۰۴۷۲

ادار چاپ و انتشارات دانشگاه گیلان

نام کتاب	:	مآخذشناسی تحلیلی، انتقادی تاریخی گیلان در عصر صفوی
مؤلف	:	دکتر عباس پناهی
ویراستار علمی	:	دکتر عباس قدیمی قیداری
ویراستار ادبی	:	دکتر مریم شادمحمدی
نوبت چاپ	:	اول، ۱۳۹۴
ناشر	:	انتشارات دانشگاه گیلان
شمارگان	:	۱۰۰۰ جلد
قیمت	:	۲۰۰۰۰ ریال

* هر گونه چاپ و تکثیر فقط در اختیار انتشارات دانشگاه گیلان است.*

۲ فصل اول: نگاهی به اوضاع سیاسی اجتماعی گیلان در عصر صفوی

۱۱ فصل دوم: تاریخ‌های محلی و اهمیت آن

۱۱ تاریخ‌های محلی و اهمیت آن در تحقیقات تاریخی

۱۴ تاریخ گیلان و دیلمستان

۲۷ تاریخ طبرستان و رویان و مازندران

۳۱ تاریخ عباسی

۳۵ تاریخ گیلان

۴۱ تاریخ خاندان عباسی مازندران

۴۶ تاریخ مازندران

۴۹ فصل سوم: تاریخ سلسله‌ی (دودمانی)

۴۹ صفویه الصفا

۵۱ سلسله‌النسب صفویه

۵۲ تاریخ دیار بکره

۵۳ تاریخ عالم آرای امینی

۵۴ تاریخ آلفی

۵۵ تاریخ عالم آرای عباسی

۶۰ نقاوه‌الاثار فی ذکر الاخبار

۶۲ تاریخ سلطانی

۶۴ مجمع التواریخ

۶۵ تکمله الاخبار

۶۷ فوائد الصفویه

۶۸ شرف نامه

۷۰	قصص الخاقانی
۷۱	روضه الصفویه
۷۲	تاریخ انقلاب اسلام بین الخاص و العام
۷۴	تاریخ ملاکمال

فصل چهارم: تک تکاری سلطانی

۷۷	تاریخ جهانگشای خاقان
۷۷	عالم آرای شاه اسماعیل
۸۰	شاه اسماعیل نامه
۸۳	تاریخ شاه اسماعیل و شاه طهماسب صفوی
۸۴	تاریخ عباسی
۸۶	خلاصه السیر
۸۸	دستور شهریاران
۹۰	تاریخ شاه عباس ثانی
۹۱	

فصل پنجم: تاریخ های عمومی

۹۴	مطلع السعدین و مجمع البحرین
۹۴	لب التواریخ
۹۶	فتوحات شاهي
۹۸	تاریخ جهان آرا
۱۰۰	حبیب السیر
۱۰۲	خلد برین
۱۰۴	احسن التواریخ
۱۰۸	تاریخ ایلچی نظام شاه دکنی
۱۱۱	جواهر الاخبار
۱۱۵	خلاصه التواریخ
۱۱۸	

- ۱۲۰ خلاصه التواریخ (مؤلف گمنام)
- ۱۲۱ روضه الصفای ناصری

فصل ششم: تذکرها

- ۱۲۴ تذکره شاه تهماسب
- ۱۲۵ مجالس المؤمنین

فصل هفتم: سفرنامه‌ها

- ۱۳۰ اهمیت خیال در سفرنامه‌ها
- ۱۳۲ سفرنامه‌های ونیزیان در ایران
- ۱۳۳ آنتونی جنکینسون
- ۱۳۴ ایتربرسیکوم
- ۱۳۶ سفرنامه پیترودلاواله
- ۱۳۸ سفرنامه آدام اولتاریوس
- ۱۴۰ سفرنامه ژان شاردن
- ۱۴۲ سفرنامه مارتین سانسون
- ۱۴۳ سفرنامه تاورنیه
- ۱۴۴ سفرنامه کاتف
- ۱۴۵ سفرنامه جملی کارری
- ۱۴۶ سفرنامه کمپفر
- ۱۴۷ سفرنامه کرو سینسکی
- ۱۴۹ سفرنامه آوراموف
- ۱۵۰ سفرنامه سوئی مونف
- ۱۵۰ سفرنامه گریبر
- ۱۵۱ سفرنامه آترمونی
- ۱۵۱ سفرنامه ولینسکی

۱۵۳	سفرنامه ژان تونو
۱۵۴	سفرنامه اسرائیل اوری
۱۵۵	سفرنامه سالیمیان
۱۵۶	سفرنامه جونس هنوی
۱۵۷	گزارش گیلانتر
۱۵۹	سفرنامه فن تویفل
۱۵۹	سفرنامه ماندلسلو
۱۶۰	سفرنامه مذکور

فصل هشتم: تحقیقات جدید

۱۶۳	الف. آثار توصیفی - پژوهشی
۱۶۳	ولایات دارالمرز ایران. گیلان
۱۶۵	از آستارا تا استارباد
۱۶۶	گیلان در گذرگاه زمان
۱۶۶	گیلان از آغاز تا انقلاب مشروطه
۱۶۷	تاریخ گیلان
۱۶۷	حکومت شیعی آل کیا در گیلان
۱۶۹	تاریخ سیاسی شیعیان اثنی عشری در ایران
۱۷۰	کتاب تاریخنگاری محلی گیلان
۱۷۲	کارکرد اجتماعی سیاسی و فرهنگی کبیایان در گیلان
۱۷۳	اسناد و نامه‌های تاریخی دوره صفویه
۱۷۴	ب. اسناد و نامه‌های تاریخی
۱۷۴	از تیمور تا شاه اسماعیل اول
۱۷۴	شاه اسماعیل صفوی
۱۷۵	شاه طهماسب صفوی
۱۷۵	شاه عباس اول

فصل نهم: فهرست تفصیلی مآخذ تاریخی گیلان

۱۷۹	اسناد و مکاتبات تاریخی عصر صفویه در ارتباط با سرزمین گیلان
۱۷۹	منابع عمومی
۱۸۱	منابع و مآخذشناسی
۱۸۲	فهرست‌ها
۱۸۳	مجموعه فرامین، اسناد و مکاتبات خطی
۱۸۳	تحقیقات جدید در قلمرو صفویه در گیلان
۱۸۵	منابع راجعی
۱۸۷	مقالات فارسی
۱۸۹	مقالات خارجی
۱۹۵	کتاب‌ها
۱۹۶	پایان‌نامه‌ها
۲۰۱	پایان‌نامه‌های لاتین
۲۰۶	مقالات در قلمرو گیلان
۲۰۶	اسناد در قلمرو گیلان
۲۰۹	فهرست تفصیلی مآخذ تاریخی گیلان
۲۱۳	مآخذ
۲۱۳	تحقیقات جدید
۲۱۸	فرهنگ‌ها
۲۲۳	نمایه
۲۲۵	

ماخذ شناسی در مطالعات علمی نقشی مهمی در پیشبرد موضوعات علمی دارند. به طوری که بدون آگاهی دقیق از مآخذ و تحقیقات در زمینه‌ی موضوع مورد پژوهش، تحقیقات علمی خوبی انجام نمی‌گیرد. در نتیجه ماخذ شناسی و شناخت اسناد و مدارک تاریخی و علمی هر دوره‌ای در بررسی‌های تاریخی از اهمیت زیادی برخوردار است. زیرا بدون آشنائی با اسناد تاریخی امکان تحقیق علمی درباره‌ی هر موضوعی با دشواری صورت می‌پذیرد. خوشبختانه درباره‌ی گیلان منابع تاریخی گزارش‌های زیادی ارائه کرده‌اند. اما این فراوانی مطالب تاریخی به طور یکسان در همه‌ی دوره‌های تاریخی به چشم نمی‌خورد، تنها در دوره‌ی صفوی به جهت اهمیت این سرزمین و قرار گرفتن در مسیر راه ارتباطی ایران با اروپا و به ویژه تجارت ترانزیتی ابریشم موجب گشت تا علاوه بر اشاره‌های مورخان عصر صفوی، جهانگردان اروپایی نیز هنگام عبور از این سرزمین مطالب ارزشمندی درباره‌ی اوضاع اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و حتی آداب و رسوم گیلان ارائه کنند. علاوه بر این گزارش‌ها، اسناد و مدارک و مقالات متعددی درباره‌ی گیلان عصر صفوی نگارش شده است که به جهت اهمیت این مقالات در تحقیق حاضر گردآوری شده است.

تحقیق حاضر در نه فصل تنظیم شده است. در هر یک از فصل‌های یاد شده به جهت اهمیت متون تاریخی شرحی درباره‌ی مولف و شیوه‌ی تاریخ‌نویسی وی آورده شده است. نکته‌ی مهمی که در تحقیق حاضر بر روی آن تمرکز شده و جنبه‌ی نوع آوری محسوب می‌شود، تاکید نویسنده‌ی کتاب بر بخش‌هایی از کتاب است که در محتوای آن اشاره به حوادث گیلان شده است. به عنوان نمونه با آن که کتاب *احسن التواریخ* یک ماخذ اختصاصی درباره‌ی گیلان نیست، اما در تحقیق حاضر سعی شده است تا گزارش‌هایی که حسن بیگ روملو درباره‌ی گیلان آورده است، بر روی آن تاکید و به موضوعات آن اشاره شود. این تاکید موجب می‌شود تا محققان با مراجعه به کتاب حاضر را بتوانند به مطالب تاریخی خود درباره‌ی گیلان دسترسی داشته باشند. از سوی دیگر تقریباً تمام کتاب‌های تاریخی، سفرنامه‌ها، مقالات، رساله‌ها و نوشته‌هایی که درباره‌ی گیلان عصر صفوی است در این مجموعه گردآوری شده است و محققان را جستجوهای طولانی و خسته‌کننده بی‌نیاز می‌کند. همچنین باید از استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر محمد کریم یوسف جمالی که مساعدت‌های فکری زیادی در زمینه‌ی صفویه پژوهی در اختیارم گذاردند، سپاسگزاری نمایم و نیز از مساعدت‌های معاونت محترم پژوهشی دانشگاه گیلان به ویژه رئیس اداره انتشارات دانشگاه گیلان جناب آقای دکتر افشین عموزاده

و کارشناس محترم انتشارات سرکار خانم فره وشی کمال سپاسگزاری دارم. در پایان از همسرم خانم دکتر مریم شادمحمدی به جهت پذیرش ویراستاری ادبی اثر حاضر قدردانی و از ایشان بابت حمایت‌های معنوی و علمی تشویق ایشان و دانشجوی خوبم خانم فرشته رحمانی نژاد بابت نمونه خوانی کتاب حاضر سپاسگزارم.

در پایان از خوانندگان محترم انتظار می‌رود تا با یادآوری اشکال‌ها و نکات ضعف این مجموعه زمینه تقویت و بر بار شدن کتاب را در چاپ‌های بعدی فراهم نمایند.

دکتر عباس پناهی

پاییز ۱۳۹۴

Email: panahi76@yahoo.com